І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. в Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 144. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 29-го ЛИПНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 29, 1959 No. 144. VOL. LXVI.

КОНҐРЕС ПОГОДИВСЯ НА УЧАСТЬ ЗДА В БАНКУ ДОПОМОГИ ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ

Вашингтон. — Палата Репрезентантів 27 липня більшістю 230 до 87-ох голосів прийняла законопроєкт про те, щоб ЗДА були членом окремого банку, ціллю якого є допомагати державам Латинської Америки. Цей законопроєкт давніше прийняв Сенат, і тепер його відсилають до підпису Президента, який напевно його підпише, бо уряд вніс був законопроєкт в цій справі. Палата прийняла цей законопроєкт в цій редакції, в якій його ухвалив Сенат, щоб приспішити ухвалення цього проєкту та відослати до Білого Дому. Та все таки проти цього законопроєкту була опозиція, яку очолював республіканський конгресмен з Айови Г. Р. Гросс, який твердив, що не треба засновувати нового банку для допомоги південноамериканським державам, бо існуючі фінансові агенції, такі як Міжнародний Банк Відбудови і Розвитку, Міжнародний Монетарний Фонд та Позичковий Фонд Розвитку, дають можливість тим державам користати для своєї відбудови як і економічного розвитку. Але проти нього виставлено аргументи, що відносини в державах Латинської Америки вимагають заснування окремої фінансової агенції, яка допомагала б розвиткові цього району. Очевидно, що південноамериканські країни і надалі зможуть користати з тих фінансових інституцій, які вже давніше існували. Новий латинсько - американський банк допомоги матиме один більйон долярів капіталу, з чого ЗДА мають 45%, це значить 450 мільйонів долярів, а решту 65% всі інші 20 американських держав. З однобільйонового капіталу 850 мільйонів долярів творитимуть дійсний основний капітал банку, а 150 мільйонів долярів будуть призначені на „окремі операції". ЗДА дадуть 350 мільйонів долярів до основного капіталу і 100 мільйонів до відділу для „окремих операцій", з яких будуть фінансувати використовування природніх ресурсів. Уряд підтримував цей проєкт, і 11 травня Президент заявив, що заснування цього банку є „найвизначнішим кроком в історії економічних відносин між державами латинської Америки". Думка про заснування цього банку виринула була на конференції представників американських держав в 1957 році в Буенос Айресі в Арґентині. Дальші наради в цій справі відбулись у Вашингтоні в січні і квітні ц. р. Всі Латинські Держави підписали договір про приналежність до цього банку.

Сенатори закликають не спускати з ока Куби

Вашингтон. — Два сенатори-республіканці Кеннет Б. Кітінґ з Ню Йорку і Карл Е. Мундт із Південної Дакоти закликають уряд ЗДА не спускати з ока того всього, що діється на Кубі під режимом Фіделя Кастра. Сен. Кітінґ промовляв в радіо в Ню Йорку і казав, що „не смімо іґнорувати тієї ситуації, яка витворилася на Кубі". Сенатор Мундт написав у своїй щотижневій статті, що „якщо в уряді прем'єра Кастра працюють комуністи, то Західня Півкуля стоїть перед загрозою комунізму, подібно, як це було під час інфільтрації червоними Ґватемалі в 1954 році". З Токіо, Японія, повідомляють, що комуністичний часопис у Кванґлінґу, Китай, виступив проти „безоглядних" американських націоналістів у відношенні до Куби, і заявляє, що „кубинський народ може рахувати на підтримку всіх народів світу". — У Гавані прем'єр Фідель Кастро порівнював себе до покійного президента Ф. Д. Рузвелта, на якого нападали за те, що поборював монополі і трести та переводив соціяльні реформи.

Організують третю більшу бейзболову лігу в Ню Йорку

Ню Йорк. — Голова окремого Комітету при посаднику Ню Йорку Робертові Ваґнерові Вільям А. Ші 27-го липня повідомив, що тут організується Третя Більша Бейзболова Ліга, до якої вже належать п'ять великих міст (Ню Йорк, Гюстон, Торонто, Денвер і Твін - Сити Мінніаполіс — Ст. Пол, і яка називатиметься Континентальною Лігою. Вже тепер можна назвати 11 міст, які мають приєднатися до цієї ліги: Боффало, Монтреал, Атланта, Ню Орлінс, Маямі, Індіянополіс, Даллес-Форт-Ворт, Сан Дієго, Портленд, Сіеттел, і Сан Хуан, Порто Ріко. Члени засновники склали по 50 тисяч долярів на організаційні цілі. Ця Ліга хоче мати свій власний стадіон на 35,000 місць. Вона хоче грати в 1961 році, коли відбудеться 154 гри.

Спілка шоферів організує виборчий фонд на 1960-ий рік

Вашингтон. — Представник голови спілки шоферів Джеймса Р. Гоффи заявив, що ця спілка плянує зорганізувати виборчий фонд, щоб можна було впливати на вислід конґресових виборів в осени 1960 року. При спілці Міжнародне Братство Шоферів мають зорганізувати на взір АФП-КІО окремий політичний відділ, який даватиме інструкції членам спілки, на якого конґресмена чи сенатора голосувати під час виборів в 1960 році. Мають також зібрати виборчий фонд, до якого кожний член спілки має „добровільно" давати місячно по $0.50 доляра. Таким способом 1,600,000 членів спілки впродовж року можуть зібрати коло 9 мільйонів долярів, які розділять між головну управу і районові заряди шоферських організацій. Політичні директори будуть назначені в 4-ох головних районах спілки: східньому, центральному, південному і західньому, які організаційно називаються конференціями. Члени спілки мають затвердити цей виборчий плян Гоффи.

В АМЕРИЦІ

● 91-річний сенатор - демократ Теодор Ґрін вимагає, щоб уряд побудував окрему радіовисильню, яка б постійно подавала для цілої країни інформації про стан погоди, і остерігала проти бур та інших стихійних катастроф. Продуценти заявляють, що можуть масово випродуковувати дешеві портабельні радіоапарати завбільшки як пуделка від сірників, з поміччю яких можна слухати радіоповідомлення про погоду.

● В Ню Йорку, 25-го липня 56 порторікайських націоналістів маршували Бродвеєм від 23 вулиці до Колюмбус Серкел, несучи плякати, на яких виписані були гасла з домаганням „незалежности" для Порто Ріко. Демонстранти казали що це „Тиждень Поневолених Народів", а Порто Ріко „поневолене" від 1898 року. На одному плякаті був напис: „Губернатор Муньоз Маріна — модерний Квіслінґ". Поліція погратулювала впорядчикам цього походу за взірцевий порядок і сфотографувала його учасників.

ПРЕДСТАВНИКИ ЗАХОДУ Й СССР У ЖЕНЕВІ УСТІЙНЮЮТЬ СВОЇ ПОЗИЦІЇ ЩОДО БЕРЛІНУ

Женева. — Міністри закордонних справ ЗДА, Великої Британії і Франції, з одного, та Совєтського Союзу, з другого боку, погодилися в понеділок дня 27 липня ц. р. устійнити на письмі свої становища щодо евентуальної розв'язки берлінської кризи. Ендрю Г. Бердінґ, асистент державного секретаря для публічних справ, подав до відома, що обидві сторони обміняються випрацюваними ними документами вже в середу цього тижня і що становище Заходу в справі Берліну буде устійнене в одній спільній заяві. Водночас із цим представники Великої Британії та Франції заявили, що у випрацьованій ними заяві не буде ніяких більших змін ані відходу від дотеперішніх пропозицій Заходу і справі Берліну. Заява західніх великодержав буде обмежена виключно до проблеми Берліну і їхні представники сподіваються, що це зроблять теж Совєти, які досі намагалися пов'язати берлінську справу з вимогою встановлення спільного загальнонімецького комітету для студій над вирішенням справи майбутнього об'єднання Німеччини. Обмеження заяв обидвох сторін тільки до справи Берліну може, на думку представників Заходу, полегшити дальші переговори в цій справі. Громико мав погодитися на устійнення на письмі позицій щодо Берліну на вимогу Селвина Ллойда, міністра закордонних справ Великої Британії, з яким він в понеділок 27 липня відбув спільний обід. Про вислід відбутих під час цього обіду розмов поінформував Ллойд потому і державного секретаря ЗДА Гертера і міністрів закордонних справ Франції та Західньої Німеччини.

Не видко кінця страйку сталеварів; жадна сторона не змінила свого становища

Ню Йорк. — На кінці другого тижня страйку сталеварів федеральному посередникові Джозефові Ф. Фінеґенові вдалося довести до того, що представники сталеварів і сталевої продукції відбули спільні наради, але впродовж двох годинної виміни думок виявилося, що ні одна сторона не змінила своїх домагань, і наради не довели до якогось наближення між страйкуючими і працедавцями. Фінеґен заявив, що не є передбачені дальші спільні розмови, і що немає вигляду на швидке закінчення страйку. Сталеві компанії мають ще запаси сталі, а сталеварі ще мають гроші, і ніхто не примушений шукати кінця спору в сталевій продукції. — Одночасно існує загроза, що в суботу 1-го серпня до 500,000 сталеварів приєднаються до страйку ще 30,000 робітників в алюмінійовій промисловості, бо їх контракт праці кінчається 31-го липня. Положення стає щораз то гірше, бо крім 500,000 сталеварів без праці є вже коло 78,000 робітників, які втратили заняття в промисловостях, які тісно залежні від сталево продукції: залізничники, вуглекопи, шофери іт.п. — Президент Айзенгавер постійно інформується в секретаря праці про стан в сталевій продукції, а Джеймс Мічелл вже від кількох днів вивчає ситуацію і досліджує, коли Президент мусітиме скористати з закону Тефта-Гартлі та з огляду на безпеку країни просити про судову заборону страйку.

● Демократи в Каліфорнії з губернатором того стейту Едмундом Бравном, який думає кандидувати в 1960 році на президента, передбачають, що демократичний кандидат переможе у виборах республіканця Нелсона Рокефеллера.

МекЕлрой твердить, що СССР не має ще навіть 10 далекосяжних ракет

Вашингтон. — Секретар оборони Ніл МекЕлрой заявив у зфільмованому інтерв'ю з республіканським сенатором Кеннетом Б. Кітінґом, що СССР має далекосяжні керовані балістичні ракети, але їх там досі випродукувано „тільки мале число — менше як десять". І ці совєтські ракети не мають більшого значення, коли візьмемо до уваги відплатну зброю ЗДА, таку як бомбовики з пілотами, керовані ракети (в тому і ті, які можна випускати з підводних човнів), літаконосці і бомбовики-нищильники. Американські далекосяжні керовані балістичні ракети мали бути готові вже в липні ц. р., але їх підготова дещо припізнилася, і вони будуть готові аж у вересні ц. р.

Українці Шикаґо і Ню Йорку дякують Президентові і Конґресові за встановлення Тижня Поневолених Націй

Шикаґо (В. Н.). — З приводу одноголосного схвалення Конґресом ЗДА резолюції про встановлення Тижня Поневолених Націй і проголошення през. Айзенгавером відзначування цього тижня в поточному році в днях від 19 до 26 липня, присвяченого справі визволення поневолених совєтським комунізмом націй, в тому й України, дирекція Ліґи Американців Українського Походження в Шикаґо відбула минулої суботи, дня 25 липня ц. р. в готелі Ля Саль святочне засідання при співучасті представників українських церков та українських організацій й установ у Шикаґо. Присутні на цьому засіданні вислухали звідомлення президії Ліґи про її заходи в справі підтримки цієї резолюції у Конґресі та її затвердження президентом Айзенгавером. В дальшому обговорено вагу цієї резолюції, в якій вперше офіційно стверджується існування поневолених націй у Совєтському Союзі та переслідування вір християнської, жидівської, мусульманської та інших. Водночас із цим, на підставі опублікованої в „Шикаґо Трибюн" статті, стверджено, що до ідеї та оформлення резолюції про встановлення Тижня Поневолених Націй причинився, якщо йде про Україну, голова УККА проф. Лев Добрянський. На засіданні вирішено вислати през. Айзенгаверові, деяким членам Сенату і Палати Репрезентантів, як також проф. Л. Добрянському телеграми з подякою за підготову й ухвалення резолюції та за її проголошення. Вирішено теж звернутися до українських громадян Шикаґо з закликом випочаткувати акцію висилки листів з подяками до цих особистостей. Наступного дня в неділю 26-го липня в українських церквах Шикаґо відбулися молебні з відповідними проповідями, присвяченими „Тижневі Поневолених Націй".

Ню Йорк. — В неділю дня 26 липня в тутешній церкві св. Юра у зв'язку із проголошенням Тижня Поневолених Націй було відправлене Богослуження в намірення українського народу. Змістовну доповідь виголосив о. Себастіян Сабол, ЧСВВ. У Богослуженні взяли участь представники українських організацій великого Ню Йорку з прапорами. Об'єднаний Комітет українських організацій Ню Йорку, як Відділ УККА, вислав до сенаторів і конґресменів та до през. Айзенгавера подяку за прийняття і затвердження резолюції в справі Тижня Поневолених Націй та за його проголошення.

МОСКВА ЗНОВУ ЖАЛУЄТЬСЯ ЗА ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ

Ніксон у звідомленні Президентові стверджує безуспішність розмови з Хрущовим

Віце-президент Ричард М. Ніксон (посередині) та контрадмірал ЗДА Гайман Ріковер (ліворуч) в розмові з віце-прем'єром СССР Фролом Козловим у Москві.

Ленінград. — Після виступу і лайки Хрущова та „Правди" на Америку за схвалений Конґресом і проголошений президентом Айзенгавером Тиждень Поневолених Націй, що тривав від 19 до 26-го липня, тепер зі скаргами за цей самий тиждень виступив ще й перший заступник совєтського прем'єра Анастас Мікоян. До жалів за цей Тиждень відносилась головна частина його розмови з віце-президентом Ніксоном минулого вівтірка, 28-го липня. Щойно після тих жалів Мікоян знову пропонував, щоб Америка відкрила широкі кредити для торгівлі з Совєтським Союзом. Віце-президент Ніксон зі свого боку, у цій розмові з Мікояном, що тривала півтора години, заявив, що, коли Совєти бажають торгувати з Америкою, то вони повинні насамперед постаратись про створення такого довір'я до них, що заохотило б американських купців і промисловців до інвестицій в совєтському ринку. Крім жалів за Тиждень Поневолених Націй, Мікоян жалувався також за те, що нюйоркський губернатор Нелсон Рокефеллер відкинув совєтське запрошення до відвідин Совєтського Союзу. Тим часом, віце-президент Ніксон вислав президентові Айзенгаверові, як також державному секретареві Кристіянові Гертерові, що все ще перебуває в Женеві на конференції міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, довше звідомлення про свої зустрічі і розмови з совєтським диктатором Хрущовим, стверджуючи в загальному, що ці розмови були „корисні", головно, коли мова про виміну поглядів, бо практично вони не принесли „жадного основного прогресу", що міг би причинитись до виходу з „мертвої точки" в женевських нарадах відносно Берліну і Німеччини. Ніксон, проте, не виключає, що в результаті тих розмов Хрущов може вислати нові інструкції совєтському міністрові закордонних справ Громикові в Женеві. Із дальших повідомлень про розмови Ніксона з Хрущовим виходить, що також в недільній розмові Тиждень Поневолених Націй до тієї міри вивів Хрущова з рівноваги, що аж його жінка, яка разом з жінками Ніксона та Мікояна була приявна при цій розмові, вважала за відповідне успокоювати свого чоловіка. В кореспонденціях дальше стверджується, що час проголошення Тижня Поневолених Націй саме в часі відвідин віце-президента Ніксона в Москві був „досить клопітливий" для Ніксона, проте він легко давав собі раду з відповідями на совєтські жалі і обвинувачення, пригадуючи Хрущову його публічну обіцянку „погребати" Америку. Хрущов зі свого боку не оминав жадної нагоди, щоб висловити жаль, лайку чи іронію на тему того Тижня, що він зробив навіть під час прийняття, підносячи тоаст на честь президента Айзенгавера. Ніксон виїхав з Москви на 5-денну поїздку по Совєтському Союзі, головно по Сибіру, після чого він вертається назад і ще зупиниться на кілька днів в Польщі. Ніксона в його подорожі до Ленінграду супроводжав совєтський віце-прем'єр Козлов із своєю жінкою, що інтерпретується, як новий приязний жест збоку Кремля.

СОВЄТИ, НА ІНТЕРВЕНЦІЮ НІКСОНА, ДОЗВОЛИЛИ РІКОВЕРОВІ ПРИГЛЯНУТИСЬ АТОМОВОМУ РЕАКТОРОВІ НА КРИГОЛАМІ „ЛЕНІН"

Ленінград. — Совєтські власті щойно на інтервенцію віце-президента Ніксона дозволили віце-адміралові Гайманові Ріковерові приглянутись уважливіше атомовому реакторові на їхньому 16,000-тонновому криголамі „Ленін", що його ще тільки випробовується тут в корабельних варстатах. Віце-адмірал Ріковер очолював американську програму будови атомових підводних човнів. Він жалувався Ніксонові, що совєтські власті дозволили йому тільки загально оглянути корабель, але не допустили його до уважливішого оглянення машинерії, зокрема атомового реактора. Тоді Ніксон вимагав, щоб Ріковер дістав стільки свободи рухів в огляданні корабля, скільки її мав совєтський віце-прем'єр Козлов в огляданні американських атомових підводних човнів під час його недавніх відвідин в Америці. Тоді, це на додаткову інтервенцію Козлова, Ріковер мав можливість оглянути совєтський корабель основно і в результаті заявив, що совєтські пляновики цього першого совєтського атомового корабля зробили „добру роботу", але „не ліпшу від американської". Ріковер студіював „Леніна" довільно впродовж двох годин.

ЖІНКИ НІКСОНА І ХРУЩОВА ПОБИЛИ РЕКОРД МОВЧАНКИ

Москва. — Жінки віце-президента Ніксона, совєтського диктатора Хрущова та совєтських віце-прем'єрів Козлова і Мікояна, що були присутні під час зустрічі Ніксона з Хрущовим минулої неділі, побили рекорд мовчанки, не промовивши до себе ані одного слова впродовж усіх шістьох годин, що ця зустріч тривала. Це був коментар п-і Ніксон у відповідь кореспондентам на запит, —що вона думає про цю зустріч.

Населення Ленінграду ентузіястично вітало Ніксона

Ленінград. — Американські кореспонденти, звітуючи про приїзд і відвідини віце-президента Ніксона в цій твердині комунізму, порівнюють приготоване йому і совєтському віце-прем'єрові Козлову прийняття з американською передвиборчою кампанією, із стисканням рук, фотографіями з дівчатами, ґратуляціями матерям за їхніх дітей і подібне. Між масами докових робітників та місцевого населення були також сотні американських туристів, що надавали тону прийняттю. Відбулося також кілька більших зібрань, а ввечорі в театрі на п'єсі „Спартак" Козлов, представляючи публіці Ніксона і Мілтона Айзенгавера, обнімав їх за плечі та не щадив похвал. Публіка вітала їх з великим ентузіязмом.

Сестри Василіянки у Факс Чейз плянують будову колеґії для дівчат

Серед багатьох вісток про труднощі у вихованні молоді, серед турботливих обговорювань виховних проблем на різних форумах у нашому громадянстві, наспіла ще одна відрадна вістка, що може поважно збільшити та скріпити наші українські виховні можливості в цій країні. Минулого понеділка, 27-го липня, головну канцелярію Українського Народного Союзу та „Свободу" відвідали Мати Анґелина і Сестра Акилина, обидві ЧСВВ, з Факс Чейз у Филаделфії, де існує під їх зарядом і опікою середня дівоча школа, та поінформували про новий сміливий задум: побудувати та влаштувати ще колеґію (менор каледж) для дівчат. Пляни цієї будови вже виготовляються і вона включатиме, крім научних заль для 3,000 студенток, також і необхідні лябораторії, очевидно бібліотеку, руханкову і подібні залі для високошкільного вжитку для дівчат. Будова колеґії коштуватиме приблизно мільйон долярів, з цього тільки 60,000 Сестри Василіянки мають уже в своєму розпорядженні. Щоб зачати будову, потрібно бодай половину передбаченої суми, себто щонайменше пів мільйона долярів, що їх плянують Сестри зібрати від громадянства в переконанні, що воно щиро відгукнеться на їх заклики та складе ці гроші на благородну ціль. Саме тепер Сестри обдумують плян збіркової акції, що триватиме приблизно один рік.

● В Торонті засновано комітет для пошановання пам'яті першого українського католицького Владики в Канаді, Преосв. Кир Никити Будки, який згинув мученичою смертю в совєтській неволі. Комітет має на меті видати окрему пропам'ятну книгу з описом життя і діяльности покійного Владики, що поклав основи під теперішню будівлю Української Католицької Церкви в Канаді. Головою Комітету вибрано Всеч. о. Василя Геґейчука, близького приятеля пок. Владики, а секретарем гром. В. Віберовича, кол. редактора „Канадійського Українця", офіційного органу єп. Будки у Вінніпеґу.

Совєти заперечують наявність антисемітизму в СССР і зокрема в Україні

Лондон. — Московське радіо виступило дня 25 липня ц. р. з гострою атакою проти „дурисвітів", які поширюють в західній пресі видумані буцімто повідомлення про наявність антисемітизму в Совєтському Союзі і заперечило подані особливо ж в американській пресі вістки про дискримінацію і переслідування жидів в СССР. В московській радіопередачі були натавровані зокрема такі нюйоркські часописи, як „Ню Йорк Таймс" і жидівський щоденник „Форвард", за друкування цього роду вісток, образливих, мовляв для Совєтського Союзу. На доказ, що в СССР немає антисемітизму, московське радіо привело репортаж якогось „совєтського журналіста жидівського походження", який, прочитавши „Таймс" й інші американські часописи, відбув подорож по таких містах, як Київ, Житомир, Вінниця, Львів й Одесса, і ствердив, що там ніякого антисемітизму немає. В самій Україні цей неназваний совєтський журналіст нараховував сім десятків діючих синагог і бачив власними очима, що київська, наприклад, синагога відкрита кожного дня і що в ній кожного ранку і вечора відбуваються Богослуження і молитви. В Москві діє аж три синагоги й існують вони теж в Білорусі, Вірменії та в інших совєтських республіках. Там же, де немає синагоги, то винен в цьому не совєтський уряд, але... брак зацікавлення серед самих жидів. Подавши таке свідчення „совєтського журналіста жидівського походження", московське радіо висміяло водночас із цим повідомлення західньої преси про наявність антисемітських виступів у совєтській пресі, стверджуючи, що якщо і друкуються деякі атеїстичні матеріяли в совєтських часописах і журналах, то вони не мають нічого спільного з... антисемітизмом.

У СВІТІ

● 36 південно - американських журналістів, які прибули до Ню Йорку, дістали в письмовій формі перестороґу, не ходити пізнім вечором до нюйоркських парків, зокрема до Сентрал Парку. Вже кілька випадків, коли закордонні дипломати, акредитовані при Об'єднаних Націях, потерпіли внаслідок своєї необережности і незнання відносин в Ню Йорку. Південноамериканським журналістам пригадали це, коли відвідали палац ОН в Ню Йорку.

● В Іраку військовий суд засудив на смерть національного героя іракських арабів, Рашіда Алі Ґалляні, який у 1941 році вчинив у тій країні пронацистський переворот. Потім він втік до Німеччини, а після війни перебував в Єгипті, відкіля в минулому році вернувся до Іраку, де зараз же атіяв мову проти режиму генерала Кассіма. Його судили ще в грудні минулого року, але присуд затасно аж тепер.
року, але присуд атасно аж до-

● У французькому парляменті відбулись бурхливі дебати в справі приватних шкіл. Прем'єр Дебре заповів, що держава, як і досі, субвенціонуватиме приватні католицькі школи, які втішаються найбільшою фреквенцією учнів особливо в Бретонії. Соціялісти крикливо протестували.

● Совєтський міністер закордонних справ Андрей Громико приймав у Женеві західньо-німецького міністра Гайнріха фон Брентано і членів його делеґації на конференції міністрів. Хрущов і совєтська преса, інакше не називають західньо - німецький уряд, як „реваншистами - мілітаристами" і при кожній нагоді лають старого канцлера Аденауера, що збільшує його популярність серед німців.

● Рад жидівських релігійних громад у Чехословаччині вислали протест на руки президента Ізраїлю Бен Цві у зв'язку з продажем на три мільйони долярів транспорту ізраїльської зброї Західній Німеччині. Чеські жиди пишуть, що це „образа пам'яті мучеників, які погинули в ґеттах і нацистських кацетах". Прем'єр Ізраїлю Бен Гуріон заявляє, що нацистська Німеччина і нинішня Німеччина — це дві різні держави, а в інтересі Ізраїлю лежить жити в приязні з теперішніми німцями.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕРОЗРИВНІ ВУЗЛИ

Тиждень тому, в середу 22-го липня, президент Айзенгавер, відповідаючи під час пресової конференції на запит кореспондентки агенції „Юнайтед Прес Інтернешинел" у зв'язку з проголошеним ним Тижнем Поневолених Націй і реакцією, що його цей Тиждень викликав у совєтського диктатора Хрущова, коротко відповів, що справа визволення поневолених Москвою народів є не тільки справою справедливости, але й „майже персональною справою" американців. Своє твердження Президент піддержав аргументом, що „ми маємо рідних і людей етнічного походження з тих поневолених націй і тому... було б неможливо для нас увесь час мовчати і мовчки задовольнятись їхнім нібито правом, що їх погляди висловлює їх уряд".

Ця заява Президента потверджує відому і наявну правду, що уряд ЗДА рахується з голосами своїх громадян різних етнічних походжень, і що ці голоси можуть в певних обставинах відіграти рішальну ролю. З цього легко можемо зробити відповідний висновок і ми, громадяни українського роду, і докласти всіх зусиль, щоб наш голос в користь визволення українського народу був якнайголосніший і якнайпереконливіший.

Тим часом заяву Президента про глибокі і нерозривні зв'язки між громадянами Америки і народами їхнього походження ілюструють вимовно деякі приклади з останніх днів. Американські кореспонденти, звітуючи з Москви про відвідини підсовєтськими громадянами відкритої там Американської Національної Виставки, пишуть про „повні руки роботи" що їх мають там американські ґіди, відповідаючи на запити відвідувачів про їхню „бабцю" в Америці, що говорить їхньою мовою. Наш приклад знайдуть читачі в надрукованому в цьому числі репортажі про двох народжених на американському континенті молодих людей, що відбули свою пошлюбну подорож до місць народження своїх українських батьків. Тяжко уявити собі ту широку ґаму почувань, яку викликала серед мешканців Києва їхня українська мова на вулицях міста, але факт, що всі ті, які звертались до них припадково із запитами російською мовою, негайно переходили на українську та ще й запевняли, що в селах і менших містах вони почують тільки українську мову, говорить сам за себе. Подібних прикладів глибокого сантименту, що їх викликають припадкові зустрічі американських громадян українського походження з їхніми рідними і земляками на Україні чи з України, є багато і вони дають незаперечний доказ саме тієї „персональної справи", про яку згадував през. Айзенгавер у цитованій відповіді на запит журналістки.

Проте, чи не найвимовніше про ці зв'язки крови говорять ті незліченні посилки, вартости багатьох мільйонів долярів, що в безконечній черзі мандрують з Америки на Україну. Між нами є громадяни, які на ці посилки віддають всю ту частину своїх заробітків, яка залишається їм після оплати коштів прожитку. І чи багато є між ними таких, що відмовилися б послати допомогу своїм не тільки матері й братові, але й сусідові чи знайомому, якщо би вони до них за цією допомогою звернулись.

Як же нікчемно виглядають у світлі таких наявних фактів твердження совєтської пропаґанди про „американських підпалювачів війни" чи хоч би тільки про американське „втручання у внутрішні справи" Совєтського Союзу в злих намірах, як це твердив минулого тижня совєтський диктатор Хрущов, лаючи Америку за проголошений Тиждень Поневолених Націй. Відколи бажання допомогти матері, батькові, братові і сестрі є „втручанням у внутрішні справи", а тим більше „підпалюванням війни"? Хто з нас, що залишив на рідній землі своїх близьких і знайомих, хто сам ту землю залишив під загрозою смерти чи в бажанні рятувати від смерти інших, хотів би нового воєнного знищення, смерти і руїни для тієї його батьківщини? Але Президент, без сумніву, висловлював думки і почування нас усіх, коли твердив, що таке наше відношення до народу нашого походження ще далеко не означає і не сміє означати нашої мовчазної згоди з тим станом і тим страхітливим положенням, що в ньому перебуває наш поневолений Москвою нарід. Американські українці на протязі всієї своєї 70-літньої історії дали переконливі докази, що вони для свого народу на рідній землі не бажають нічого іншого, як тільки тих найцінніших від усього чотирьох свобід, що ними самі користуються. На таке „втручання у внутрішні справи" вони мають не тільки право, але й обов'язок, якого не сміють занедбати і не занедбають аж до часу, коли — як це сказано в резолюції про Тиждень Поневолених Націй — всім народам у світі буде здобута національна незалежність і особисті вольності. Це бо є також наша персональна справа, базована на тих нерозривних зв'язках крови, що нас лучать з нашим народом.

ПОШЛЮБНА ПОДОРОЖ З НЮ ЙОРКУ ДО КИЄВА

Йосип Сміндак і Галина чи Гелен з дому Перожак (колись, певно, український Пиріжок), він народжений у стейті Коннектикат в ЗДА, вона — в Гемілтоні, в провінції Онтеріо в Канаді, замешкалі тепер у Джексон Гайтс на Квінсі в Ню Йорку, повінчались християнським звичаєм у православній церкві в Брендфорті біля Гемілтону, де живуть її батьки, 6 червня ц. р. А через день, 8-го червня, сіли на Міжнародному летовищі в Ню Йорку в літак і полетіли в пошлюбну подорож через Атлантик і Віден — до Києва.

Цей плян зродився в них тому, що, хоч обоє вони народились на американському континенті, проте винесли з батьківського дому добре знання української мови і глибокий сантимент до батьківщини своїх батьків. Батьки Йосипа Сміндака, колишнього голови Ліги Української Молоді Північної Америки, Петро і Олена, що живуть тепер у Бриджпорті, Конн., походять з села Шамброн у Карпатській Україні. Там проживає їхня родина — двоюрідний брат батька, отож стрийко молодого, і рідний брат матері, отож його вуйко. Тому молодята (не дуже вже молоденькі, бо йому років понад 30, а вона, синьоока, рожева білявка, своїх років і так не зрадить) рішили поїхати, замість на „Союзівку" чи навіть на Флориду — відвідати своїх свояків у Карпатській Україні, а відтіль „скочити" до — Києва, щоб бодай поглянути з Володимирської гори на Дніпро. А що мали до розпорядження всього три тижні літньої відпустки, то вимірювали свою подорож дуже докладно, не лише на дні і милі, а й на години. Плян подорожньої компанії устійнили на нараді в бюрі Антона і Віри Ковбаснюк-Шумейків в Ню Йорку, які висталися для них туристичну книжечку з летунськими квитками і правом користуватися тими всіми „вигодами", що їх дає совєтський Інтурист, включно з дискретними (від недавнього часу) тілохранителями з „государственної безпеки" (згідно з реалітетами УССР). Між іншим, вони оплатили в Ню Йорку вже й своє триденне утримання в Києві — по 30 долярів від особи денно — кімната з харчами та комунікацією по місті.

Таким чином уже 9 серпня ц. р. молодята опинились у Відні. Там вони винайняли „фольксваґен" і через Братиславу та Брно подалися на словацький бік Татр. Захоплені красою Татранської Ломніци, вони зупинились там на три дні в готелі. Таким чином до „свого" села Шамброн, Любовинського району, приїхали щойно 15 червня, викликавши сенсацію не так своєю появою, як автом, яке є там невиданим люксусом: єдина автомашина, яку знають тамошні селяни, це старий автобус, що раз на день переїздить селом. У той самий час приїхало до Шамброну ще семеро туристів із ЗДА.

Як виглядає тепер українське село на Словаччині? Більш-менш так, як про нього знали наші подорожні з оповідань своїх батьків. Білі хатки серед садків обабіч болотнистих доріг. Хатки, правда ,вкриті не соломою, а ґонтом, але всередині — от, як звичайно сільська хата — кухня й кімната, заповнені численною родиною. На полях — коні і люди, сільсько-господарських машин обмаль. Ще є приватне власництво, проте селяни з журбою очікують натиску щодо творення колгоспу. Покищо влада вдовольняється „продналогом" — податками у формі плодів землі. Зате в селі світлий національний проблиск: хоч Шамброн це адміністраційно не Карпатська Україна, а Словаччина, приналежна до ЧСР, є тут народна школа з українською мовою навчання, а в її клясах, поруч із портретами Леніна та Запотоцького, висять ще й портрети Шевченка. Мови московська й словацька — предмети науки. Є теж церква, православна, із священиком з України, який у неділю говорить проповідь ламаною українсько-словацькою мовою. На селі — давні традиції: жінки й діти зодягнені в сорочки з доморобного полотна із вишивками. Якраз у сусідів йшло приготування до весілля — за стародавнім українським звичаєм...

Мешкали Сміндаки в готелі у Пряшеві і щоденно доїздили автом до Шамброну. Чули, що в Пряшеві є українська колонія коло 3,000 душ і навіть український театр.

23 червня молодята подались автом назад до Відня, де наступного дня сіли в літак, що по дорозі до Києва зупинявся у Будапешті і у Львові. З Відня до Будапешту летіли всього 50 хвилин, а відтіль до Львова — півтори години. Приземлились на Скнилівському летовищі, але до міста не їздили, бо мали тільки одну вільну годину. Тому й не знають, чи пустили б їх туди чи ні. Після тієї короткої зупинки тим самим літаком полетіли далі на схід і через півтори години, того самого дня по полудні, серед дрібного дощику, прибули до Києва.

Там, зараз на летовищі, представилась їм, з китицею квітів в руках, провідниця-перекладачка, Клара, гарна молода, що плавко володіє англійською мовою. Вона страшенно здивувалась, коли в авті, по дорозі до готелю Інтуриста, американці заговорили до неї по-українськи.

Були наші молодята в Києві всього три дні, отож не могли зглибити його до дна. Але й так чимало побачили: оглядали місто, були на Володимирській горі, в колишньому соборі, а тепер музеї святої Софії, в Печерській Лаврі, їздили на Поділ і пройшли новим мостом, що лучить Київ з Труханівським островом, їздили корабликом по Дніпрі попри повну купальників пляжу, ходили до театру на балет „Лебедине озеро".

В якому настрої знаходилися в Києві? Що відчували? Чи здійснилось їх бажання — відчути зворушення, що знаходяться в серці України?

Почували себе погано, не могли отрястися з настрою пригнічення. Чому? Дуже просто: довкола чули московську мову, московські написи наполовину перемішувались з українськими. Казали про це своїй провідниці й просили її „показати їм українців". Тому, що в Америці виплекали в собі пієтизм до української пісні й танку, питали, чи не можна б побачити в Києві бодай щось з українського фолкльору. Клара зробила їм велику прислугу: кудись зателефонувала й повела нашу пару на пробу Державної Капелі Бандуристів у будинку Фільгармонії. 45-членна Капеля якраз приготовлялась до турне по Україні (так їм пояснив диригент І. Незовибатько). Хор бандуристів . відспівав перед нашими туристами 4 пісні: „Реве та стогне Дніпр широкий", „Закувала та сива зозуля". „Чуєш, брате мій" і „Сусідку". Співали й грали чудово, до сліз зворушили наших подорожніх, які дістали наявний доказ, що все таки існує в столиці совєтської України якийсь „реалітет".

На цій зустрічі з українськими музиками й співаками дістали прегарну пам'ятку: підручник гри на бандурі В. Кабачка і Є. Юшевича. Але самої бандури не змогли купити. Сказали їм, що купити можна, але треба походити по

(Закінчення на стор. 3-ій)

Д. Михайлович

ВИСТАВКИ, ПРОПАҐАНДА Й ДІЙСНІСТЬ

У зв'язку з першою американською виставкою в Москві совєтська преса розгорнула широку антиамериканську кампанію з метою спаралізувати можливий вплив цієї виставки на уяву совєтського населення. Наприклад „Робітнича Газета" з 24 червня присвятила цілу сторінку життю в Америці під заголовком „Розкіш, зіткана із злиднів". Цей заголовок, як також підзаголовки „Перша щодо глибини прірва", „Кров'ю і сльозами робітників", „Американський міраж", „Не благо, а прокляття", „Цифри ганьби" та інші недвозначно виявляють намір авторів цих статтей.

Комуністичні редактори „Робітничої Газети" пішли традиційним крутим шляхом совєтської пропаґанди. Вириваючи з американського життя окремі неґативні моменти, які є в кожній країні, вони роблять загальні висновки про життя американців і ,зокрема, американських робітників. Разом з тим вони не соромляться підсувати своїм читачам перекручення і таки явну брехню. Коли б читачі „Робітничої Газети" вірили своїм редакторам, то в них мусіло б скластися враження ,що американські робітники живуть у жахливих умовах, що в Америці є тільки дві групи населення: мільйонери і нуждарі, які сплять по вулицях або в напівзруйнованих домах і примирають з голоду. Але совєтське населення, наперекір Кремлеві і комуністичним редакторам, має куди краще уявлення про Америку і крадькома зідхає за таким життям, яке мають американці.

У згаданих статтях „Робітничої Газети" так багато перебільшень, перекручень і грубої неправди про Америку, що на спростування цього треба було б дуже багато місця. Одначе, деякі твердження годі залишити без відповіді.

Наприклад, „Робітнича Газета" пише, що в Америці „монополісти захопили в свої руки 65.4 відсотка національного прибутку, залишивши для трудящих, які становлять 92.6 відсотка всього населення ЗДА, тільки 34.6 відсотка.

А що ж кажуть офіційні американські джерела, які більше заслуговують на довір'я, ніж „Робітнича Газета"? У брошурі „Економічні показники", яку видав Конґрес (випуск за березень цього року), говориться, що в 1957 р. національний прибуток З'єдинених Держав становив майже 359 мільярдів долярів, а з цієї суми особисті прибутки населення становили майже 343 мільярди долярів. У порівнянні з 1929 р. ці прибутки зросли на 120 відсотків. Сума особистих прибутків американців у 1957 р. на 20 мільярдів долярів більша, ніж вартість випродукованих товарів і послуг. Це значить, що населення мало можливість не тільки задовольнити свої потреби, але й заощадити деяку суму.

Того ж року американські робітники і службовці мали понад 246 мільярдів заробітку, що становить більше як дві третини всього національного прибутку. Питома вага робітників і службовців у суспільному розподілі особистих прибутків в 1929 р. доходила майже до 60 відсотків, а за останні роки, з 1958 р. включно, досягла 71 відсотка. В той же час питома вага особистих прибутків власників підприємств, землевласників та власників орендних будинків упала з 23 відсотків на 15. Також упала питома вага тих осіб, що одержують дивіденди від капіталу, а саме з 17 на 14 відсотків.

Сума чистого особистого прибутку, яка припадає річно на одного мешканця ЗДА, зросла з 1087 долярів в 1939 році до 1752 долярів в 1957 р., тобто більше як на 60 відсотків. Це значить, що прибуток на душу населення зростає у ЗДА вдвоє швидше, ніж само населення. При цьому треба зазначити, що тут беруться до уваги однакові порівняльні ціни, а не номінальна вартість грошей.

„Робітнича Газета", посилаючись на одну заяву Хрущова, запитує: „Яка користь американським робітникам від того, що в їх країні пересічно на душу населення виробляється багато м'яса, масла, телевізорів, автомобілів, коли левина частина вироблюваних багатств дістається експлуататорам та їх посіпакам? В умовах соціялізму (читай: комунізму) збільшений розмір виробництва на душу населення означає фактичне поліпшення життя трудящих".

Відповідь на це питання дуже проста. Користь для американських робітників з того дуже велика, бо, всупереч „Робітничій Газеті", левина частка продукції в Америці дістається таки американському населенню, головно трудящим, а не капіталістам. Капіталісти не споживають більше м'яса і масла, як можуть спожити, і не купують більше телевізорів і автомобілів, як їм потрібно. Величезний відсоток з яких 60 мільйонів автомобілів в Америці належить не капіталістам, бо їх не так уже й багато, а робітникам, службовцям, професіоналістам, фармерам та іншим трудовим групам населення і навіть тимчасово безробітним. А телевізори в Америці є майже в кожній родині, навіть найбіднішій. Якби трудові групи не купували масово згаданих речей, то й продукція в Америці не стояла б так високо. Адже відомо, що головною причиною постійного розвитку американської продукції є не експорт, а внутрішнє запотребування.

В американській системі вільного господарства організоване робітництво, користуючись повною політичною свободою і правом страйку, добре дбає про те, щоб і йому діставалась відповідна частина прибутків корпорацій та окремих працедавців. Не бракує в Америці також осіб, що їх, як на американські обставини, можна вважати бідними. Але „Робітнича Газета" може бути певна, що ці бідні живуть краще, як совєтські колгоспники й робітники. Зрештою, основна маса американців це не капіталісти й не бідняки, а, так би мовити, середняки, що в порівнянні з совєтським життьовим стандартом можуть уважатися досить заможними людьми.

Отже, намагання совєтської преси переконати своїх читачів у тому, що американська виставка в Москві зовсім не віддзеркалює дійсного життя в Америці, не можуть мати успіху, бо вони шиті занадто грубими нитками. Цими намаганнями совєтська преса нагадує того цигана, що кричав „ловіть злодія". Завдання викликати фальшиві ілюзії в глядачів має не американська виставка в Москві, а совєтська виставка в Ню Йорку. Навіть вимуштровані совєтські ґіди в Ню Йорку не відважуються твердити, що чепурненькі хати, розкішні автомобілі і модні жіночі сукні, показані на совєтській виставці, є загальнодоступними для совєтських робітників, селян і службовців. В кращому випадку ці експонати можна вважати тільки плянами совєтського уряду на далеке майбутнє і показниками мрій совєтських громадян.

НАШІ ЗУСТРІЧІ — СЕСІЇ ВІДМОЛОДЖУВАННЯ

Приходить літо, а з ним з'їзди, зустрічі, прогулянки, не згадуючи вже про всякі конвенції та конґреси...

Всі вони мають традиційну програму, яка складається з ділової частини і товариської з бенкетом, що є, властиво, головною подією. Закінчуються вони звичайно збіркою на видання пропам'ятної книги.

Але ніхто не згадує і не пише про численні сесії, які відбуваються в кулюарах тих з'їздів — сесії, що їх можна назвати сесіями відмолоджування. Беруть у них участь переважно по дві особи.

Ось послухайте:

— Та невже це ти? — доходить до вас здалека голос, і за ним появляється його вже літня власниця. — Таж ти зовсім не змінилась!

Ви вдивляєтесь в обличчя своєї колишньої шкільної подруги і намагаєтесь віднайти рештки давньої краси й молодости. Ви певні, що вона те саме думає про вас. Та в ухах слова: „Ти не змінилась" — звучать як прекрасна симфонія, і вам хочеться вірити в цю приємну брехню. Тож і ви хочете сказати їй щось приємне. Саме прихід молодої розкішної дівчини помагає нам вийти з цієї ситуації.

— Це твоя дочка? — питаєте. — Зовсім, як дві сестри.

І вам стає легше.

Розкішне створіння побігло, а ви обидві потопаєте в споминах.

— Пам'ятаєш, — випереджаєте одна одну, — як це було тому 20 чи 30 років? — З своєї молодости вириваєте одна одній найкращі епізоди. Пригадуючи, ви бачите, як вигладжуються зморшки на її обличчі, як іскрами світяться очі, і ви обидві тепер свято вірите, що ви не змінилися...

Або:

— Кого я бачу? — чути в кутку розмову. — Все та сама ,струнка, як тополя!

„Тополя", із слідами тяжких переживань, бож три операції і гостра дієта вирізьбили її фігуру, бачить перед собою маленьку, грубеньку постать своєї колишньої краянки.

Від приємних слів вона виростає ще вище.

— Ну, та й ти та сама, пухкенька як пампушка, в очі — як блакить неба.

Маленька особа сяє, бож усі зусилля і дієти, щоб перестати бути „пампушкою", були даремні.

— Що грубе, то любе, — додає собі на потіху, хоч знає, що тепер це вже не модне.

— А пам'ятаєш, — продовжує, — як ти по два східці перескакувала в школі, а директор не міг собі дати ради з тобою?

І, як від магічної палички, перетворюється в молоду, струнку брюнетку і маленьку бльондинку з очима неба.

Або:

— Не може бути! — чуємо на порозі залі.

— Та ти зовсім відмолоділа! Ані одного сивого волоска!

Зачеплена особа дуже добре знає, що в неї нема ні одного несивого волоска, але всі вони сховані під фарбою. Але їй приємно вірити в те перше. Тож і своїй знайомій відповідає:

— Ну, а ти виглядаєш, як з журналу: срібне волосся і червоний капелюшок...

— Пам'ятаєш, — перебиває її співрозмовниця, — як у таборі ми боялися їхати до Америки? А це — країна вічно молодих жінок!

І знову спомини про молодість і про нові успіхи.

Ви, певно, гадаєте, що чоловіки інакші? Не бійтесь!

Ось вам:

— Го-го-го! Та ти, брате, молодець! Якби не лисина, то геть чисто гімназист...

„Лисина" приємно усміхається і додає:

— Якби не лисина, ревматизм, катар шлунку і 30 років менше, то...

— Ну й ти, — відповідає йому в тон другий, — якби не подвійне підборіддя та животик, що так принадно випинається, то...

— І не артретизм і не анґіна пекторіс, то... — закінчує думку приятель. І вони, вибухнувши сміхом, кидаються один одному в обійми.

На першу мушку не зловились наші реалісти.

А бачив ти Люсю Д.? — питає „лисина".

— Та й бабище з неї! Двісті фунтів живої ваги, ха-ха-ха! — стверджує другий.

— А пам'ятаєш, як то в п'ятій клясі ми за нею дуріли?

Впало чарівне слово. Рибка зловилась і принесла з собою низку молодечих спогадів.

Тож і я, наслухавшись так багато відмолоджуючих розмов, утратила рахунок своїм літам. Побачивши здалека свою подругу з дитячих літ (не питайте, коли то було), хотіла крикнути:

— Пам'ятаєш, як ми в колисці?..

Та хтось інший перейшов мені дорогу до неї.

Хто каже, що молодість не вернеться?

Ми її завертаємо при наших зустрічах.

Ната

СТЕП

Ще дрімотно в степах
голубіють кургани,
Іще зірка горить,
там, де сонцю зійти,
Степ безмежний —
мій краю коханий,
Ввесь душею
одкритою ти.

Розпростерся простий
і не хитрий,
Розгорнув свою душу
по саму блакить,
Порозкидав в щедроті
барвисті палітри —
Нате, люди, кохайтесь,
творіте, живіть!

Я давно тебе знаю,
одверта дитина,
Я наслухавсь леґенд
твоїх, сивий мудрець.
Ти для мене життя,
а не хвилька, година;
Чистосердний, глибокий
і щедрий співець.

МИКОЛА НАГНИБІДА

Леонід Полтава

УКРАЇНА ПЕРЕД МАЗЕПИНСЬКОЮ ДОБОЮ

Опис України, її народу та звичаїв, воєнних морських виправ запорожців, роля України в міжнародніх стосунках у 16-17 століттях, підґрунтя національної революції, очоленої гетьманом Іваном Мазепою, — за невідомими сторінками англійської „Історії Оттоманської імперії" лицаря Ріко (Ricaut), виданої в Гаазі 1709 р. в перекладі на французьку мову.

(6)

„... Новий Баша Сілістрії був іменований генералом військ. Він попрацював, щоб зібрати армію значно більшу за ту, яка була в першому поході. Складалася ця армія з турків, татар, молдаван і волохів. Козаки швидко довідалися про готовість цієї армії до вимаршу, і що турецькі ґалери будуть блокувати їхній порт. Вони досить легко збагнули, що не зможуть витримати облоги, якщо Великий Цар (московський — Л. П.) не дасть їм допомоги. Отак гадаючи ,вони змалювали цареві всю безвихідність свого становища, пригадуючи йому, що завжди дивились на нього як на протектора, який їх не залишить напризволяще".

Але (та ж стор. 179): „Цар коротко відповів, що він уклав із турками мир, що він не зірве з ними миру, аж доки не буде причини". (Захист „братньої" України! — Складач).

„Козаки ,побачивши, що не одержать ніякої допомоги, на яку розраховували, вирішили покинути Асак".

Стор. 180, підзаголовок: „Мешканці залишають Асак": „Вони забрали з собою все, що тільки могли взяти, а решту знищили, розвалили будинки, подаючи зразок, що може наробити необхідність і безвиглядність. Турки не здобули нічого більше, як тільки маленький шмат землі..."

Венеційська республіка і Україна

Велетенська Турецька імперія що далі, то більше хилилась до занепаду. За Магомета IV, який прийшов після смерти Ібрагіма у 1649 р., імперію шарпали і внутрішні, і зовнішні вороги. Тим часом і в Україні сталися події, які відтягли основні маси запорозького війська від Півдня України: під проводом гетьмана Богдана Хмельницького Україна вже перебувала в стані війни з Польщею. А все ж козацькі морські виправи від часу до часу мали місце залежно від політики гетьмана супроти Туреччини, і залежно від становища Туреччини.

У 1649 р. похід турецької армії на Угорщину закінчився розгромом турків. Підлеглі Туреччині Сирія, Дамаск, Анатолія здригалися від безнастанних повстань і заколотів. І в самій Туреччині ширилося безладдя. На стор. 231 „Історії Оттоманської імперії" Ріко пише:

„... Козаки використали ту нагоду і вкрили Чорне море своїми човнами. Вони знищили багато човнів та інших кораблів і мали значну здобич. Звідти вони піднялися до Босфору, над Терапеєю, і поставили на ноги усе місто Константинополь, нагнавши на мешканців неймовірного жаху".

Рік 1650 (стор. 234). Українська держава, очолена гетьманом Богданом Хмельницьким, хоч і стояла в постійній боротьбі з Польщею, все ж знаходила сили для боротьби з Туреччиною, коли це було необхідно. Посередньо тоді Україна впливала навіть на хід подій у Західній Европі: змагаючись із турками, козаки відтягали турецькі сили від Венеції, з якою Туреччина зводила особливо завзяті бої. Ріко приписує в цьому випадку татарському ханові в Криму ініціятиву наслати козаків у Чорне море проти турків. Так чи ні, кримські татари, невдоволені поступуванням Туреччини, відплатили тим, що: „... наштовхнули козаків на виправи в Чорне море. Це в свою чергу дало змогу перепочити венеційцям, проти яких вживано зброї (турецької — Л. П.), яку тепер обернути на козаків".

І в 1654 р., тобто після розгрому Хмельницьким польських військ під Батогом і Жванцем (1652-53 рр.), Україна знайшла сили, щоб посилати в бій проти Туреччини морські козацькі загони і таким чином знову полегшити досить важке становище християнської Венеції в її боротьбі з Туреччиною. Ріко наводить тільки один приклад з 1654 року: саме тоді венеційці кинули багато сил у бій і добились того, що турецька ескадра завернула назад, до рідного берега, дуже пошкоджена (стор. 245):

„... вона втікала до першого-ліпшого порту, що його могла досягти. Дочекавшися попутнього вітру, прибула ескадра до Константинополю; звідти ж її послали в Чорне море — проти козаків".

Завзята, зогріта вогнем християнізму, Венеційська республіка виявилася одним із найповажніших ворогів Туреччини. Довго тривала боротьба. Турки мусіли кидати що далі, то більше сил, щоб панувати на морях. Року 1656 вони вирішили таки добитися перемоги над венеційцями. Для цього (стор. 252):

„... Турки повідомили, що вони висилають в море фльоту, значно сильнішу й більшу, ніж будь-коли раніше. Щоб підтвердити серйозність цих слів, вони купили татар; дуже велику кількість полонених козаків і московитів припроваджено в Константинополь..."

Але хоробрі венеційці і не думали відступати. Того ж року відбувся велетенський морський бій. Хоробрим венеційцям допоміг вітер, турецьку фльоту розгромлено в Дарданельській протоці. Ріко нотує (стор. 254): „... 5,000 полонених християн звільнено з рабства" (тобто випущено на волю із здобутих турецьких ґалер). Отож напевно в тій битві венеційці звільнили не одну сотню і наших запорожців із турецької неволі. Християнські країни — Італія і Україна — без спеціяльних домовлень допомагали одна одній у боротьбі з імперією чужого їм півмісяця.

За рік після тієї події помер творець гетьманської Української держави Богдан Хмельницький. Новий гетьман, Іван Виговський, закінчив війну з Польщею перемир'ям; у Корсуні підписав угоду про воєнну допомогу із Швецією — на випадок нової війни (угода обабічна); відновив союз із татарами і, збагнувши, що Московщина нехтує умовою Хмельницького і рветься до окупації України, — розбив москалів під Конотопом. Чорноморські виправи козаків майже припинились: північний сусід був небезпечніший за відділену морем Туреччину, що хилилась до занепаду.

Останній раз згадує про українських козаків Ріко у кінці 2-ої книги I тому „Історії Оттоманської імперії", під роком 1661 (стор. 271).

ЧЕТВЕРТИЙ КОНҐРЕС СУСТА У ФИЛАДЕЛФІЇ

Від 3 до 5-го липня в авдиторії Ля Саль Каледжу у Филаделфії відбувся Четвертий Конґрес Українського Студентства Америки. Конґрес відбувся в ювілейному році української академічної молоді ЗДА, в час святкування нею Золотого Ювілею Всеукраїнського Організованого Студентського Руху. Господарем Конґресу була УСГ Филаделфії, яка на власне бажання, перебрала підготову і технічне його переведення. Як господар Конґресу влаштувала вона в п'ятницю вечором товариську вечірку-вустріч делеґатів, а в неділю після закінчення Конґресу літературно-мистецький вечір для делеґатів і громадянства. За її старанням відбувся теж в одному з кращих готелів в суботу вечером Конґресовий Баль для учасників і гостей Конґресу.

Конґрес відкрили Богдан Гасюк, голова УСГ-Филаделфії, вітаючи учасників Конґресу, та Зенон Кравець, президент Управи СУСТА, коротким словом до делеґатів. Конґресові наради почато відспіванням молитви „Боже Великий" і американського гимну.

До почесної Президії Конґресу покликані: Президент Ля Саль Каледжу д-р Д. Берніси, д-р Гр. Лужницький, проф. Л. Шанковський, д-р Б. Романенчук, д-р Ю. Мачук, д-р Н. Пазуняк, проф. д-р І. Лисяк-Рудницький і президент СУСК'у Л. Винницький.

Президент Ля Саль Каледжу, д-р Деніел Берніси виголосив коротку промову, в якій, зупиняючись над причинами, що розподіляють світ на дві взаємно себе виключаючі половини, виказав надзвичайну обізнаність із проблематикою Східньої Европи і питанням України, її культурними надбаннями і вкладом у здобутки західньо-европейської культури і цивілізації. Вказуючи на постійну загрозу для вільного світу збоку комуно-московського імперіялізму, і розглядаючи два існуючі табори в світі, як табор зла і добра, д-р Берніси висловив тверду віру в перемогу добра і справедливости, а разом з ними України і других поневолених Москвою народів.

На основі компромісового рішення Мандатна Комісія могла проголосити 50 мандатів, а з часом, після затвердження Конґресом двох нових членів СУСТА і полагодження усіх зобов'язань збоку членських клітин, 60 повноправних учасників Конґресу, як теж участь у Конґресі таких Студентських Громад: Ен Арбор, Балтімор, Дітройт, Вашинґтон, Колумбійський університет, Клівленд, Меріленденський університет, Міннеаполіс, Филаделфія, Нюарк, Ню Йорк, Трентон, Шикаґо, Сиракюзи і Клюб при Українському Технічному Інституті в Ню Йорку.

Більшістю голосів обрано для ведення нарадами Ділову Президію в складі: президент ФКУ Степан Хемич — глова, д-р Антін Шутка і Володимир Прибила — заступники та Ірина Стецьків і Зеня Кохановська — секретарки.

В програмі Конґресу виголошено дві доповіді, від громадянства говорив д-р Богдан Романенчук на тему „Українська наука і Студентство", а від студентів Константин Савчук — „Майбутні завдання українського студенства в ЗДА". Д-р Романенчук вважає, що завдання перед українською наукою і студенством зводяться до того, щоб переконати вільний світ про грядучу московську загрозу, та рятувати його від можливого поневолення, а зокрема, нести допомогу Рідній Країні, розвиваючи і плекаючи українську науку.

Майбутня діяльність СУСТА, на думку К. Савчука, повинна йти під кутом створення і розбудови Катедри Українознавства; здобування приязни і дружби серед американського і чужинецького студентства; розбудови організаційної мережі, пресових видань і фінансових засобів.

На пропозицію Управи СУСТА принято в члени Клюб при Мериленденському університеті та Клюб при Українському Технічному Інституті в Ню Йорку. Пропонований Управою третій новий член Українсько - Американське Медичне Товариство в Мюнхені, не був прийнятий з огляду на позаамериканський терен.

Обрано ділові Комісії: номінаційну, статутову, організаційну, фінансову, резолюційну, зовнішних зв'язків; перевірення протоколу останнього Конґресу.

Основний і обширний звіт з діяльности Управи від останнього Конґресу подав Конґресові президент Управи СУСТА — Зенон Кравець. Він подав в хронологічному порядку важливіші акції і дії Управи СУСТА у звітному часі. В другій частині звіту Зенон Кравець брав під увагу окремі ресорти і референтури Управи СУСТА та аналізував їх.

Про організаційну ділянку праці звітували віце-президент організаційних справ Борис Плюйко і Микола Галінатий, голова організаційної комісії. Під сучасну пору СУСТА об'єднує понад 800 членів; анкетний облік студенства добігає кінця, і тоді будуть проголошені докладні дані, як теж можна буде встановити докладніше напрямки студій і заінтересувань сучасної української студіюючої молоді в ЗДА. В загальному ця молодь показує зріст своєї активности, намагається знайти шляхи самовиявлення і приміневня своїх здібностей, набутих знань і творчого пориву в позитивній праці на форумі своїх громад і поодиноких каледжів чи університетів.

Якщо фінансовий стан можна вважати барометром і показчиком організаційного росту, життєдатности і стабільности організованої одиниці, тоді, на основі звіту фінансової референтки, п. Мирослави Пришляк, не можна не прийти до висновку, що такою саме була СУСТА на протязі звітнього року. Звіт цей показує, що починаючи від часу останнього Конґресу, фінансова референтка, працюючи із старанністю пчілки, послідовно дбала про розбудову фінансів СУСТА, забезпечуючи цим успіх багатьох акцій, що їх ініціювала Управа Союзу. Перебравши від останньої Управи задовження у висоті коло тисячі долярів, фінансова референтура завдяки своїй праці і піддержці збоку членських клітин, змогла предложити, вибраній на цьому Конґресі Управі, значну фінансову надвишку, створюючи тим самим належні передумови для її праці.

Звіт секретаріяту, що ним відали п. Христя Карпевич і Дарія Мудра, показав, що Управа СУСТА відбувала щонайменше раз у місяць ділові засідання, а канцелярія СУСТА нотує понад дві тисячі вихідних письм і 3 обширні обіжні листи.

Письмові звіти на Конґресі предложили віце-президенти для зовнішних, внутрішніх і пресових справ, пп. Константин Савчук, Михайло Почтар і Володими Стойко. Ці звіти охоплюють стрижень культурної і видавничої діяльности СУСТА у періоді між двома Конґресами. В тому часі Управа СУСТА вдержувала ділові взаємини з американським і чужинецьким студентством, представники СУСТА брали участь в Конґресі ЮСНСА, в міжнародному студентському з'їзді в Лімі (Перу). Управа цікавилася і належно реаґувала на події в студентську конференцію для ганізувала на Колумбійському університеті міжнародну студентську конфьренцію для розгляду московського імперіялізму. На внутрішньому секторі відбулися ряд важливіших імпрез студенства, щорічні високошкільні конференції, конференції окремих громад, виступи студентства на університетському форумі, проголошувано студентський ювілейний рік для відзначення тяглости студентських поколінь, йшла підготовка до скликання Світового З'їзду Українського Студентства і відбуття в його програмі Студентського Ідеологічного Конґресу. З рамени пресового сектора появляєся реґулярно офіціоз Управи „Студентське Слово", два числа журналу „Горизонти", Крутянська публікація при співпраці з ЦеСУС-ом, як теж підготовано бібліографічний гасловий показник англомовних видань про Україну.

В доповненні до звітів Управи, учасники Конґресу мали теж можливість вислухати інформацій про діяльність Українського Студентського Фонду Америки від віце-президента його Екзекутиви п. Володимира Петришина. УСФ зібрав від 1954 року вісім тисяч долярів; цю суму розпреділено у формі зворотних стипендій потребуючим студентам. Він стверджує мале заінтересовання справами фонду збоку самого студенства, малий наплив апплікацій, хоч потребуючих допомоги є серед студенства чимало. Він апелював до студенства активно включитися в працю фонду, який створено заходами Управи СУСТА, і який тісно в'яже свою діяльність.

Ряд проблем минулої і майбутньої діяльности СУСТА, що їх порушили члени Управи в своїх вичерпних звітах, не знайшли сподіваного і належного резонансу в дискусіях над ними. Обмежившись до другорядних і подекуди несуттєвих справ, дискусія над звітами не могла послужити достатнім матеріялом, на основі якого можна б було винести діяльностеві постанови чи відповідні резолюції. Складалось враження, що зацікавлення Конґресом значної частини делеґатів не перейшло поза вибір комісій і інших дрібних справ.

Якщо відкинути партикулярні справи, дискусія, обмежуючись до „Горизонтів", діяльности УСФ, пресових і зовнішньостудентських справ, не внесла, на жаль, свіжого подуву ідей, концепцій, задумів і не віддзеркалила справжніх настроїв студентства, його бажань і потреб.

Перший день Конґресу закінчено уділенням, на пропозицію Контрольної Комісії, через акламацію абсолюторії уступаючій Управі за зразкове ведення справ Союзу на протязі двох років. Неділььна програма нарад, чергова сесія студентського парляменту, була виповнена інформаціями про Катедру Українознавства і звітами ділових комісій Конґресу. Короткі інформації про дотеперішню діяльність ФКУ подав учасникам Конґресу його президент, Степан Хемич апелюючи рівночасно до студенства діяти в напрямку реалізації цього шляхетного задуму через творення на місцях місцевих відділів ФКУ, здобування серед громадянства належного зрозуміння і фінансової піддержки, розцінювання справи творення на одному із провідних американських університетів станиці правдивих інформацій про Україну.

На пропозицію голови номінаційної комісії, Володимира Стойка, Конґрес обрав наступні керівні органи Союзу: Константин Савчук — президент (Ню Йорк); Борис Плюйко — (Филаделфія) віце-президент для організаційних справ; Володимир Прибила — (Сиракюзи) віце - президент для зовнішніх справ; Юрій Галущинський — (Филаделфія) віце-президент для внутрішніх справ; Микола Голінатий — (Нюарк) в.-пр. для стипендійних справ; Аркадій Кармазин — (Клівленд) в. пр. для пресових справ; Мирослава Пришляк — (Нюарк) фінансовий референт; Роман Лисяк — (Ню Йорк) генеральний секретар. Голови Комісій: Богдан Федасюк — (Нюарк) організаційні справи; Іван Вівчар — (Ню Йорк) зовнішні справи; Богдан Федорак — (Дітройт) культурні справи; Оксана Пісецька — (Балтімор) стипендійно - допомогові справи. Контрольна Комісія: Зенон Кравець — (Ню Йорк) голова, Михайло Почтар (Нюарк) і Павло Дорожинський (Ню Йорк) — члени. Товариський Суд: Володимир Стойнко — голова (Ню Йорк), Дарія Мудра (Нюарк) і Дмитро Січ (Трентон) — члени.

З черги Конґрес вислухав звіти окремих ділових комісій, схвалюючи їх працю і роблячи поодинокі доповнення до окремих пностанов.

В загальній частині резолюцій, Конґрес нав'язуючи до 300-роковин перемоги української зброї над Москвою під Конотопом та до 250-ліття великого зриву проти тієї ж Москви за національну і державну суверенність України під проводом гетьмана Ів. Мазепи, закликає студентство діяти в напрямку реалізації задумів Великого Гетьмана: Відбуваючи свій Конґрес під час 50-літнього ювілею Всеукраїнського Студентського Руху, учасники його закликають зорганізоване студентство працювати в напрямі реалізації тих ідей, що присвічували попереднім студентським -поколінням. Конґрес стверджує, що комуністичний Фестиваль молоді і студентства у Відні — це черговий фальш комуно - московської пропаґанди.

В організаційних справах Конґрес доручає Управі діяти в напрямку творення при громадах гуртків середньошкільників, відбуття з'їзду середньошкільників, влаштовувати ділові з'їзди - семінарі, організувати місцеві клітини абсольвентів високих шкіл, як теж створити студентський архів-музей. В фінансових справах Конґрес доручає членам СУСТА діяти в напрямку розбудови фінансів СУСТА, реґулярно сплачувати членські вкладки і влаштовувати на потреби СУСТА щорічно одну прибуткову імпрезу.

В зовнішніх справах Конґрес доручає Управі розгортати і продовжувати дотеперішню діяльність, діяти в напрямку скликання Світового Конґресу Українського Студентства і Ідеологічного Студентського Конґресу, дати ЦеСУС-ові можливу допомогу в його діяльності, залишаючи його осідок в Европі, як теж — суґерує Управі ЦеСУС-у створити з представників поодиноких студентських союзів окреме тіло, яке координувало б студентську діяльність на міжнародному відтинку.

В культурних справах Конґрес доручає Управі відбувати конференції, ініціювати реґіональні і місцеві стідійні дні, ставити наголос на плекання українських культурних надбань і традицій, створити окрему комісію, яка займалася б студіями життєвих умов, проблем і інтелектуального росту української молоді на Рідних Землях. Конґрес закликає студентство бути промотором створення Катедри Українознавства і дати піддержку заходам ФКУ.

В пресово,- видавничих справах Конґрес поручає надалі видавати „Студентське Слово", „Горизонти", окремі публікації загально - студентського характеру. В стипендійних і допомогових справах Конґрес доручає Управі тісно співпрацювати із Студентським Фондом і КоДУС-ом та нести допомогу потребуючим студентам.

Конґрес поручає Управі подбати про технічну силу для допомоги в секретаріяті, яка маючи належну стипендію, змогла б присвятити вільний від науки час веденню канцелярії СУСТА.

З огляду на обмежений час і зокрема з огляду на характер цьогорічної Високошкільної Конференції Молоді, рішено відбути її, як окрему імпрезу, в осінніх місяцях, поширюючи дещо її програму.

Конґрес закінчено молитвою і співом українського національного гимну.

М. Почтар

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Закінчення року в школі українознавства в Дітройті

Українська Громада в Дітройті-Гетремку може почувати себе гордою висотою рівня шкільної освіти. Недавно закінчилася наука в українській парохіяльній 8-ми клясовій школі, до якої учащало 600 учнів. А тут в суботу 20-го червня було закінчення шкільного року школи українознавства при „Рідній Школі". Там учщлось і закінчило науку 220 учнів.

Школа українознавства під проводом п. директора д-р Мирона Дольницького існує вже 10 літ. Почалась від першої кляси, а сьогодні має вже вісім кляс та академічні курси.

Закінчення року попереджував Молебен, який був відправлений у церкві при вулиці Ґрелінґ о год. 3-ій по пол. Церква була заповнена вщерть майже самими учнями. По Молебні самі учні відспівали гарно величну пісню за Україну „Боже Великий". Потім удалися всі до парохіяльної залі „Української Хати". Там д-р Дольницький здав звіт із цілорічної діяльности. Присутні родичі учнів вислухали звіту, потім слідувала роздача свідоцтв. На закінчення програми учениця 8 кляси, Уляна Климишин, подякувала Батьківському Комітетові за опіку над школою і учительському зборові за науку і труд, та просила їх далі продовжувати розпочате велике діло.

Наприкінці директор д-р М. Дольницький прощав учеників а зокрема тих, які скінчили Академічний Курс. Кожному з них подав руку на прощання та бажав успіхів у дальшому житті. Перевів голосно молитву, а ціла заля повторяла за ним слова молитви і до великого акорду слів за Україну, долучувала і свої почування.

Треба відмітити, що всі учні, які скінчили восьму клясу школи українознавства, закінчили теж й восьму клясу в українській парохіяльній школі. І всі вони записалися до української середньої школи т. зв. Гай Скул, яка щойно починає своє існування.

Йосиф Крупка

Свято Героїв у Балтіморі, Мд.

Українська Громада нашого міста святочною Академією гідно відзначила Свято Героїв, яким вшанувала відомих і невідомих героїв - лицарів, що впали в боротьбі за українську державність, а в першу чергу цією Академією з особливим відзначенням вшановано Вождів - Провідників Української Національної Революції, починаючи від визвольних змагань 1918 року, а кінчаючи бойовими діями УПА після другої світової війни, це сл. п. Голови Директорії та Головного Отамана Військ Української Народної Республіки Симона Петлюри, сл. п. Команданта Української Військової Організації (УВО), Основоположника і Голови Проводу Організації Українських Націоналістів (ОУН), полк. Євгена Коновальця та сл. п. Головного Командира УПА, голови Генерального Секретаріяту УГВР, голови Проводу ОУН в Україні ген. хор. Тараса Чупринки.

Святочна Академія відбулася 21-го червня в Зелено-святкові Дні заходами 14 Відд. ООЧСУ, 31 Відд. ОДВУ і Осередку СУМА. Святочну частину попереджено Панахидами, що їх відправили вСч. оо. В. Соловій і П. Мельничук.

Простора заля „ІВКА", де відбулася Академія, вщерть була заповнена громадянством, помимо гарячої червневої спеки, та інших імпрез. Святочну Академію відкрив п. Т. Царик, подаючи рівночасно програму свята, в склад якої входили: святочна промова д-р П. Мірчука, виступ чоловічого хору 14 Відд. ООЧСУ під диригентурою проф. І. Сенюти і деклямації.

Д-р П. Мірчук говорив про важливість вшановування національних героїв в житті, зокрема бездержавної нації. Він підкреслив тяглість боротьби українського народу за самостійність. „І тому ці три особи, Петлюра, Коновалець, Чупринка — пов'язані один з одним. Не можна вшановувати Петлюру, не згадавши полк. Коновальця, і ген. Чупринки, бо це було б зневагою ідеї, зневагою особи, бо це значило б, що був тільки короткий проблиск у нашій історії, був С. Петлюра, і з його смертю скінчилося змагання українського народу. А це не правда, бо С. Петлюра як ідея став власністю цілого українського народу, і по його смерти продовжував цю боротьбу полк. Є. Коновалець, і ту саму боротьбу продовжував теж і ген. Чупринка. Петлюра поставив сентенцію щодо майбутнього України, а полк. Коновалець і ген. Чупринка наповнили змістом цю думку, що український нарід знає свою мету, до якої прямує нестримно, і українська держава, хоче того світ, чи не хоче, вільною таки буде".

В мистецькій частині виступив чоловічий хор ООЧСУ, який гарно виконав пісні: Де Дніпро наш котить хвилі — Вербицького; Ви хотіли б спинить — Ярославенка та Чорна хмара з-за Лиману — Т. Шевченка - Л. Кізими. Деклямували п. Б. Мельник — Поклін Героям — М. Щербака, і маленький учень школи українознавства Р. Стельмах, Трьом Героям — Щербака. Свято це відбулося успішно, про що свідчить численна участь громадянства.

Т. Цк.

● У телефонічній лябораторії Белл викінчують модель телефонічного апарата, в якому не треба накручувати числа й букви на циферблаті, а треба тільки натискати відповідні ґудзики. Ця нова модель значно спрощує користування телефонічним апаратом.

Ділимося з Приятелями і Знайомими сумною вісткою, яка наспіла з Рідного Краю, що дня 8. червня, 1959 р. відійшла у вічність по довгій і тяжкій недузі наша Найдорожча Сестрінниця і Сестра

Д-Р ІРИНА СІМОВИЧ

б. лікарка Народної Лічниці, а потім державної Кліпіки у Львові. Померла в далекій чужій Москві, де надаремно шукала ліку на свою підступну хворобу.

Вічна Їй Пам'ять!

РОДИНА.

Проживши 82 р., дня 18-го липня 1959 р. помер

ІВАН РУНЬКА

з Кобиловолок, Україна, Галичина.
Рідних і Знакомих повідомляє

дочка
ОЛЕКСАНДРА РОСТКОВИЧ

ПОДЯКА

Сорок років мій батько ІВАН РУНЬКА прожив серед Української Громади Дітройту. Останніх дев'ять років далеко від Дітройту, на фармах де і помер. Похороном занявся місцевий погребник і викопано могилу на місцевому фармерському цвинтарі, а про день похорону я повідомила Українську Громаду в Дітройті. З Дітройту приїхали представники цієї Громади, забрали тіло померного та величаво похоронили його на цвинтарі в Дітройті.

Цією дорогою складаю щиру подяку всій Українській Громаді Дітройту, а особливо Ініціяторам — Всеч. пароховi о. Кнапові, Вп. п. Чорнівм, Вп. п. Кульчицьким, Вп. панові Й. Крупці, Вп. панові і пані Дячишин. Благослови Вас Боже!

ОЛЕКСАНДРА РОСТКОВИЧ

ПОШЛЮБНА ПОДОРОЖ З НЮ ЙОРКУ ДО КИЄВА

(Закінчення зі стор. 2)

різних крамницях із старими речами. Насправді, за бандурою треба їхати до Чернігова, де є фабрика музичних інструментів...

Трапилась їм одна пригода. Коли пані Галина чекала на вулиці на чоловіка, який зайшов до крамниці, підійшла до неї якась жінка і спитала по-російськи: „Де тут колгоспне управління?" Галина відповіла, що не знає, бо сама тут чужа. „А ви аткуда?" — „З Америки" — „З Америки?! Ви американка?! І говорите по-українськи?!" Почувши слово „американка", зупинилась інша прохожа, а за хвилину зібралося вже кількадесят осіб. Всі вже говорили по-українськи. На запит Галини, чому довкола на вулицях чути російську мову — їй відповіли: поїдьте поза Київ, на село, в мале місто, там іншої мови, як українська, не почуєте...

Яке загальне враження з Києва? Прегарне місто, чистота, нові будинки, чудова природа, але — чужий дух, бодай для новоприбулого, що хоче в Україні бачити все українське. Не видно нужди, але впадає в очі низький життьовий рівень. Репрезентаційний готель Інтуриста — третьорядної кляси у порівнянні з американськими готелями. Люди на вулицях бідно зодягнені, приявні на вечірній виставі балету в театрі — наче американські робітники в робочому дні, що спішать до фабрик. І тому турист з Америки робить прикрі порівняння.

З такими враженнями відлетіли Сміндаки 27 червня з Києва назад до Відня, звідки другого дня вилетіли до Ню Йорку. Коштувала їм ця пошлюбна ескапада кругло 2,000 долярів.

З оповідання Галини Перожак-Сміндак списав

І. К-н

Подешевшають телефонічні розмови на далекі віддалі

Вашинґтон. — Федеральна Комунікаційна Комісія зарядила, щоб подешевшали телефонічні розмови на дальші віддалі на загальну суму 50 мільйонів долярів річно. Одночасно Комісія повідомила, що телефонічна Компанія Белл Систем зменшить оплати за розмови на віддаль понад 300 миль. Федеральна Комісія діяла після того, як її критикували члени протитрестової підкомісії в Палаті Репрезентантів за те, що вона не хоче використовувати свої влади. Але призидент телефонічної Компанії Фредерік Р. Кеппел заявив, що зарядження Федеральної Комісії „є карою для телефонічної системи за те, що подбала про технічні поліпшення і тим способом збільшила прибутки". Коли б не те, казав Кеппел, то телефонічні розмови на дальшу віддаль коштували більше, як тепер коштують. Ще не знати, на скільки зменшені будуть ці оплати. Тепер з Ню Йорку до Шикаґо коштує одна розмова $1.50, до Лос Анджелос — 2,50, до Портленду, Мериленд — 0.90 доляра.

● Сенатор- демократ Джеймс О. Істленд на зборах в Савт Бенді, Індіяна, гостро виступив проти Найвищого Суду в ЗДА, заявляючи, що ця установа „перетворилась" з суддейської частини уряду на якусь „понадзаконодатну владу", яка по своїй уподобі змінює закони і диктує, що мають робити стейтові і федеральні уряди.

Д-Р БОГДАН ОЛЕСНИЦЬКИЙ

з Нюарку

перебуває на вакаціях

від 17 липня до 10 серпня 1959.

ЗВІДОМЛЕННЯ ГОЛОВИ УКРАЇНСЬКОГО ТЕЛЕВІЗІЙНОГО КОМІТЕТУ

про сфільмовану продукцію телевізійної програми „З вірою ми надією"

В імені Українського Телевізійного Комітету маю честь опублікувати це звідомлення про діяльність Комітету до відома усім, що в будь-який спосіб причинились до сфільмованої програми „З вірою ми надією".

Це звідомлення не є остаточне, чи загально одобрене членами Телевізійного Комітету. Але я почуваюся до обов'язку дати всі інформації й вияснити діяльність, працю та труднощі, що були причиною все нових спізнень та невисвітлення до цього часу цієї програми на телевізії.

Перш за все хочу ствердити, що продукцію телевізійної програми закінчено при кінці квітня ц. р., приблизно два місяці пізніше проголошеного в пресі й у наших реклямових летючках речинця. Це фільмування проходило приблизно в такій черзі: танки під керуванням п. В. Полевачка і п. Бакада закінчено на початку березня. Хорові продукції й сольоспіви закінчено в половині березня, мовну частину, історичні образи і т. п. в половині квітня. Перефільмування деяких образів та лябораторійне викінчення сталося щойно при кінці квітня.

Всією продукцією керувала панна Ольга Дмитрів. Скрипт написала панна Галина Пирожак. В половині квітня передала виготовлення скрипту п. М. Дяківській, що остаточно виготовила і закінчила редагування. Саме фільмування переводив і виконував п. Іван Гваста.

Всю кореспонденцію інформативного характеру, комунікати до преси, збіркову кампанію з допомогою п. О. Труша, панни Мілдред Миляновин та п. В. Стека — переводив я сам, присвячуючи цьому „весь мій час, днями й ночами, впродовж п'ятимісячного часу. Упродовж тих місяців я видав цій праці понад 400 годин часу й видав на різні адміністраційні потреби 150 дол. власних грошей.

З початком січня в складі Комітету було, приблизно 40 членів. З цих 40 залишилося приблизно 20 осіб, що займалися збиранням фондів.

Перед збірковою кампанією, на початку січня, вислано до різних Організацій на терені метрополітального Ню Йорку, Ню Джерзі і стейту Коннектикат понад двісті листів. З тих різних Організацій і Товариств відгукнулися своїми пожертвами: СУА Відділ ч. 28, Ньюарк — 25 доларів; СУА Відділ ч. 64, Ню Йорк — 5; СУА Відділ ч. 35, Озон Парк — 25! СУА Відділ ч. 65, Ню Бронсвик — 10! Українське Жіноче Товариство, Асторія — 10! УНС Відділ ч. 372, Плейнфілд — 10! УНС Відділ 413, Юнайон, Н. Дж. — 10! УНС Відділ 245, Трентон — 5! УНС Відділ 361, Ню Йорк — 51! Відділ УККА, Джерзі Сити — 50; Відділ УККА, Трентон — 10; Товариство Українських Інженерів, Ню Йорк — 5; УСК Ню Йорк — 12.

Вислано 140 листів до українських бизнесменів і українських центральних організацій у справі пожертв у формі привітальних оголошень. Такі оголошення дали: УККА — 50 дол.; УНС — 50; ООЧСУ — 50; УРС — 25; Чорноморська Січ, Ньюарк 50; Ліга Української Молоді Північної Америки — 25; Йосип Гурський, Дірборн, Миш. — 25; КБ. М'ясарня, Ню Йорк — 50; Трайдент Сайвінг Ловн Ас. Ньюарк — 25; Маркет Авто Баді, Ньюарк — 25; Ковбаснюк Ейдженсі, Ню Йорк — 50; Дженерал Парсел Ейдженсі, Ню Йорк — 50; „Поділля", М'ясарня, Ню Йорк — 25; АРКА, крамниця, Ню Йорк — 25; Вуйків — Футра, Ню Йорк — 25; Семко Таср Ком., Ньюарк — 25; Литвин Погребник, Ірвінгтон — 50; Стівенс Шоп Ґросерия, Байон — 25; Рілестейт і Пральня Пелагія і В. Кочкуди, Сідер Гров — 50; Стасюк, М'ясарня, Ню Йорк — 25; Волтер Костер, реалтор, Мавтсвино — 25; Б. і Л. М'ясарня, Ньюарк — 25; В. Дубас, Пламбер, Ньюарк — 25; Гай П-т Молочарня, Юньйон, В. Осадчук — 25; Айдл Дейрі Фарм, Юніон — 25; Федірко Віліґе Фарм, Лінден — 25.

Ще не переслані: Комітет Об'єднаних Українських Організацій Ню Йорк — 50; СУРМА, крамниця, Ню Йорк — 50; Вільям Гумула, Гілсайд — 25; Укр. Прінтінг Пресс, Ню Йорк — 25; Іншуренс Матіяш, Ньюарк — 25.

Різні пожертви на збіркові книжечки й пожертви осіб, переслані до Телевізійного Комітету безпосередньо, в загальних сумах. Збірки переводили переважно члени Телевізійного Комітету або Відділи УККА: Джерзі Сити — 175; Ньюарк — 90; Елизабет — 80; Пасейк — 71.25; Випани — 68; Моріставн 9; Трентон 15; Картерет — 20; Перт Амбой — 5; Плейнфилд — 15; Динелен — 27; Соммер-Менвіл — 36; Ню Бронсвик — 15; Мейплвуд-Ірвінґтон — 28; Байон — 26; Ню Йорк — 15; Бронсвик — 22; Асторія — 28; Бруклин — 5; Гемстед, Л. Айл. — 5; Вест Айслип, Л. Айл. — 150; Бей Сайд, Л. Айл. — 10; Бриджпорт, Конн. — 55; Ню Гейвен, Конн. — 75.

Це всі пожертви, що вплинули до Телевізійного Комітету.

З цього збіркового фонду виплачено на продукцію фільму 2,000 дол. Крім цього виплачено за друки летючок, листів, збіркових книжечок, оголошення в пресі та на розходи продукційного комітету — разом 212 дол.

Не виплачені розходи — це поштові значки, телефони, поїздки поштова скринька і т. п., видані й заплачені мною, частинно касиром, п. О. Трушом, в сумі понад 160 доларів.

Помимо цих розходів в касі залишилось 125 дол., що є на банковому чековому конті. Крім цього винні нам ще оголошення 175 дол. Ми не могли висвітлити телевізійну програму в травні, бо збірки перестали загалом впливати. Щоб передати цю викінчену телевізійну програму, нам потрібно ще приблизно 700 дол.

Збіркових книжечок видруковано 100. З цих 100 книжечок повернено нам досі тільки 54. Решта ще не повернена. Тому дуже прохаємо повернути всі книжечки збіркового фонду Телевізійному Комітетові.

Хочу поінформувати, що продукція з передачами на телевізійному каналі винесе суму поверх 3,000 дол.

Якщо б ми хотіли почислити справжні кошти включно з вложеним трудом усього Телевізійного Комітету, то тоді вартість фільму виносила б суму 6,000 дол.

Мирон Леськів
голова Українського Телевізійного Комітету

З життя НТШ у ЗДА

Наукова Конференція Економічної Комісії НТШ

23-го травня в приміщенні НТШ в Ню Йорку відбулася Наукова Конференція Економічної Комісії НТШ, на якій проф. Микола Величківський дав доповідь на тему „План урожайности за Совєтів — згідно з 7-річним пляном та дійсність".

Прелеґент зазначив на вступі, що нині поставлено перед сільським господарством СССР завдання, дати до 1965 року 10 - 11 мільярдів пудів зерна річно (пуд — 16 кілограмів або 40 фунтів). Цифра та, як зазначив прелеґент, є нереальна. В 1953 році засівна площа в СССР під зерновими була 106,7 міл. гектарів, а в 1958 р. вона дорівнювала 125,2 міл. гектарів. Побільшення площі сталося за рахунок заорання під посів зернових, цілинних земель у напівпустинях, але ці землі в багатьох випадках виявилися малорентабельними для культивування зернових культур. Треба мати на увазі ще й те, що в СССР існує рабська підневолена праця селянина-колгоспника, яка є малопродуктивна. При тій урожайності, що існує в СССР, можна наперід сказати, що намічений семилітнім пляном урожайности СССР не досягне. Але це не перешкаджатиме совєтській статистиці показувати досягнення в урожайності і перевиконання пляну. А совєтська влада викидатиме на продаж пшеницю по демпінгових цінах. Сама ж Совєтська влада, як відомо, до останнього року щорічно закуповувала в Канаді 14 мільйонів бушлів пшениці.

Таке неправдиве повідомлення про висоту урожайности в Совєтах примушена подавати совєтська статистика, бо такий наказ є зверху.

В грудні місяці 1958 р. на пленумі ЦК КПСС — Хрущов зазначив, що фактично по виродукуванню зерна СССР довший час перебував на тому рівні, який мала дореволюційна Росія. А дореволюційна Росія збирала урожаю в періоді 1909 - 13 рр. — в середньому на рік коло 4,5 мільярдів пудів, в тому числі на Україну припадало 1 мільярд 145 мільйонів пудів. Маленков же оперував числом урожаю — 8-ох мільйонів пудів, а Сталін зазначив, що „ми, мовляв, скоро будемо мати 11 мільйонів пудів".

Чи винуватий Маленков, що подавав перебільшену цифру урожаю? Не в Маленкові справа, хоч Хрущов на пленумі ЦК КПСС і обвинувачував його в цьому. Провина в цьому падає не на окремих осіб, а на всю систему большевицького господарювання. Ні в одній країні світу статистика не фальшує так, як це ми спостеріґаємо в СССР.

Після скасування машинно-тракторних станцій і передачі тракторів та комбайнів у власність колгоспів (очевидно за гроші селян - колгоспників) урожаї далеко не збільшилися. Чому це так? Відповідь проста, бо селяни, позбавлені приватної ініціятиви, мусять працювати як звичайні, навіть не робітники, а раби. Відомо, що рабська праця давала, а й нині дає, низьку продуктивність, бо раб не зацікавлений в наслідках своєї праці. Селянин - колгоспник одержує надзвичайно низьку оплату, як натурою так і грошима.

Прелеґент подав ціни, що нині існують в СССР на товари промисловости, напр., селянські чоботи коштують 600-800 руб., а костюм 1,000 до 1,200 рублів, а кращої якости й дорожче. Селяни, в переважній мірі на гроші, одержують на місяць не більше 300-400 рублів.

Цілком природно, що колгоспник не хоче сумлінно працювати, а до того він позбавлений власної ініціятиви. Всі в колгоспі працюють для держави. Взагалі ж там ведеться жорстока боротьба з проявами індивідуалізму. Отже нічого дивного немає, коли Совєти відстають в урожайності від інших країн. Коли в ЗДА в сільськім господарстві працює лише 7 мільйонів фармерів, і уряд аґітує за зменшення посівної площі, бо не має куди дівати лишків, то в СССР працює 35 мільйонів людей, а урожаю не вистачає.

Отже вся провина в тому, що комуністи знищили приватну ініціятиву і ,ясно, приватну власність на засоби виробництва. Історія показує, що совєтські колгоспи себе цілком не виправдали, а цього й треба було чекати.

Знищувати цю систему Совєти тепер уже не можуть, бо мільйони людей із-за спротиву заведення колгоспів загинули. Але колгоспно - рабська система є ахілевою п'ятою совєтської Москви і на цьому московська імперія і загине.

Після доповіді були запити, на які прелеґент давав пояснення.

А. Б.

Бельгія ставиться холодно до створення спільного европейського секретаріяту

Брюссель, Бельгія. — Бельгійський уряд виступив із застереженнями і запереченнями щодо пляну створити спільний політичний секретаріят для 6-державної Европейської Спільноти, до якої належать крім Бельгії, теж і Франція, Західня Німеччина, Голляндія, Італія і Люксембург. Розбіжності в цій справі виникли під час розмов, що велися напередодні минулого тижня між міністром закордонних справ Бельгії Пером Віні і міністром закордонних справ Італії Джюзеппе Пелля, який є водночас президентом Европейської Спільноти і який в п'ятницю мин. тижня прибув до Бельгії для переговорів в справі створення спільного політичного секретаріяту для цього об'єднання шести европейських держав. Представники Бельгії побоюються, що такий спільний політичний комітет може вплинути некорисно на позицію Бельгії в рямцях НАТО (Північно Атлантійського Пакту) і що він міг би послабити значення держав Бенелюксу (Бельгія, Голяндія та Люксембурґ) в самій Европейській Спільноті. Зокрема бельгійський уряд мав заявити рішуче проти того, щоб такий комітет мав свій осідок у Парижі і вимагає встановлення цього осідку в Брюсселі. План створення спільного політичного секретаріяту для шести держав Европейської Спільноти був випрацьований в Італії і пересланий урядам заінтересованих держав.

Кипрський архиєпископ Макаріос критикує Ґриваса й Атени

Нікосія, Кипр. — Провідник кипрських греків архиєпископ Макаріос, виступив у своїй проповіді, виголошеній в одній із найславніших кипрських православних церков, дуже рішуче проти усіх тих, що намагаються використовувати кипрську визвольну боротьбу для своїх особистих цілей. В політичних колах вважають цю проповідь Макаріоса відповіддю на виступ донедавнього провідника кипрських повстанців полк. Георгія Ґриваса, який висловився критично про лондонський договір в справі розв'язки кипрського конфлікту і якого в цій критиці підтримали теж деякі із атенських політиків. Згідно з цим договором, Кипр повинен стати незалежною країною вже в найближчому році, але грецькі і турецькі громади в Нікосії та в інших п'яти містах Кипру мали б бути сеґреговані географічно і політично і мали б навіть вибирати свої самоуправи. Ця остання постанова викликала спротив збоку полк. Ґриваса і деяких політичних кіл у Греції, що й привело зчерги до виступу архиєпископа Макаріоса, який підписав цей договір, як репрезентант кипрських греків. Не згадуючи прізвища Ґриваса, архиєп. Макаріос назвав його й атенських політиків демагогами, які намагаються поглиблювати непорозуміння і замішання між населенням Кипру, щоб використати потому кипрську боротьбу за незалежність для своїх власних цілей. Виступ Макаріоса викликав тим більшу сенсацію, що донедавна архиєпископ підтримував активно Ґриваса і його терористичну антибритійську боротьбу.

Роберт Кеннеді закидає Гоффі злочини і закликає його скаржити його за образу або резиґнувати

Вашингтон. — Головний дорадник сенатської комісії, яка досліджувала надужиття робітничими фондами голови спілки шоферів Джеймса Р. Гоффи, Роберт Ф. Кеннеді публічно на телевізійній програмі закинув Гоффі цілий ряд злочинів і закликав заскаржити себе, це значить Кеннеді, за образу, або зрезиґнувати зі свого становища провідника робітничої организації, що нараховує 1,600,000 членів. Кеннеді виступив на телевізії після Гоффи, який казав, що сенатська комісія вела проти нього переслухання на те, щоб здобути популярність і політичну користь. Він натякав на те, що брат Роберта Кеннеді сен. Джан Ф. Кеннеді має бути кандидатом на президента в 1960 році. Правний дорадник Роберт Кеннеді закинув Гоффі такі злочини: зраду членів своєї спілки, роблення таємних угод із працедавцями, „продавання" членів спілки, приймання на працю в управі спілки злочинних елементів та надужиття спілкових фондами. Гоффа повинен заскаржити до суду Кеннеді за образу, або зрезиґнувати з свого становища, коли програє свою скаргу. Він заявив, що буде скаржити.

Б. Ґолдфайнові припинено виконання кари за образу Конґресу

Вашингтон. — Судля окружного суду ЗДА визначив Бернардові Голдфайнові кару одного року тюрми і грівну 1,000 долярів за образу Конґресу, але одночасно зарядив припинення цих обидвох кар на протяг двох років і рекомендував засудженому на запити Конґресової слідчої комісії відповідати, якщо вона вщераз покличе його на свідка. Ґолдфайн не хотів зізнавати в Конґресі в справі головного дорадника президента Айзенгавера Шермана Адамса, який від Голдфайна діставав різні подарунки в товарах і в грошах. Адамс мусів зрезиґнувати зі свого становища в Білому Домі, а Ґолдфайн відповідав у суді за образу Конґресу, якої допустився тим, що відмовився відповідати. Ґолдфайн апелював від засуду, але Апеляційний Суд в Бостоні відкинув його відклик. Голова конґресової комісії, який переслухував Ґолдфайна, конґресмен Орен Гарріс заявив, що, правдоподібно, Конґрес покличе перед комісію, щоб відповів на тих 18 запитів, які були йому поставлені під час афери Шеркана Адамса.

● 67-річна панна Анна Кідански домагається 65,300 долярів, які згубила 24 жовтня 1958 р. Ці гроші знайшов на смітнику сторож Бенні Трегер. Суд має вирішити, кому поліція має передати цю поважну суму. Панна Кідански твердить, що збирала ці гроші усе своє життя.

ТАРЗАН, ч. 4297. Підносить заслону.

Тарзан був безрадним супроти люті самуму під час своїх розшуків за безоглядним Семом і він присів за сховище за свого верблюда.

Вітер вив цілі години. Зернятка піску звалилися на його тіло і обличчя.

Атоді, зовсім нагло, кружлячі частинки осіли. Буря так швидко втихла, як і надійшла...

РОЗШУКИ

ЄВА ЧАЙКОВСЬКА пошукує сестру **СТЕФАНІЮ ЧАЙКОВСЬКУ**, родом з села Новосілки, повіту Ліорів. Хто знав би про неї або вона сама, прошу писати на адресу:
EVA CZAYKOVSKA
178 Cook Ave. — Meriden, Conn.
Інші газети прошу про передрук.

ПЕТРО ПОСЛУШНИЙ пошукує шваґра **МИКОЛУ СЕРЕДУ**, з села Петрикова, котрого гестапо арештувало восени 1943 р. і вивезло до концентраційного табору до Бухенвальду в Німеччині. Хто знав би про нього, прошу писати на адресу:
PETRO POSLUSZNYJ
800 N. 23 St. — Philadelphia 30, Pa.

Пошукую Панство **ХРИСТЮ й СЕПАНА ЖУК**. Інформації прошу слати на адресу:
Mr. O. DOBROWOLSKY
5303 Esplanade Avenue,
Montreal 14, Que., Canada.

Хто знав би де перебуває **ОЛЕКСА ШЕПТИЦЬКИЙ**, син Антона, родом із Новосілка Опарека, район Комарно, Дрогобицької області, — є прошений подати відомість для його доньки на адресу:
STEPHAN SZCZERBAK
853 N. Leavitt — Chicago 22, Ill.

Пошукую у важній справі — **СТЕФАНА ЯРЧАКА**, з села Середниця, пов. Устрики Дол., повіт Ліско.
В 17 році мешкав в Кікстон, Па. Хто знав би про нього — прошу написати до:
Mr. TONY NIEDZIELSKI
P. O. BOX 16 — EGYPT, Pa.

Посмертна згадка

МИКОЛА ІВАНЕНКО, довголітній член Т-ва І. Франка, Відд. 83 в Филадельфії, помер несподівано, по короткій недузі, 4-го липня 1959 р., на 62 році життя. Покійний народився в селі Довге, повіт Дрогобич, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину Анну, сина Василя, невістку і невістку по старшому синові, який згинув під час світової війни в ранзі капітана летунства, 5 внуків і дальшу родину. Покійний був активним членом Відділу і щирим працівником на рідній ниві. Похорон відбувся 7 липня з похор. заведення, при участі Родини, членів Відділу та знайомих на Юніон цвинтар в Quakertown, Pa — В. Н. П.!
Ст. Гаврищ, секр.